

Hartai László

Médiatervezés, elemzés

NSZFI
NEMZETI SZAKKÉPZÉSI
ÉS FELNŐTTKÉPZÉSI INTÉZET

A követelménymodul megnevezése:

Az újságírói tevékenység ellátása az írott sajtó különféle orgánumaiban

A követelménymodul száma: 1556-06 A tartalomazonosító száma és célcsoportja: SzT-003-50

MÉDIATERVEZÉS, ELEMZÉS

ESETFELVETÉS – MUNKAHELYZET

Ön fiatal újságíró, egy bulvárlapnál dolgozik. 2010. október 6. van, két óra, kora délután. A mai lapszámban az MTI-re támaszkodó rövid anyagot adott le arról, hogy az előző nap a rendőrség előállította majd őrizetbe vette Dr. Geréb Ágnes felfüggesztett szülésznőgyógyászt, miután egy újszülöttet a mentőknek kellett újraéleszteniük a XII. kerületben lévő Napvilág Születésházban. Ebben a pillanatban egy kör-email érkezik a gépére. A szöveg a következő felhívást tartalmazza:

Sziasztok,

talán mindegyikőtök értesült a tegnapi történetekről. Anyukám, Geréb Ágnes őrizetben van, nem tudjuk, mikor engedik ki. Rengetegen jeleztétek, hogy eddig és ne tovább, mutassuk meg, hogy az elmúlt két évtized meghurcoltatásából (szülőként, bábaként, dúlaként) elég volt. 22 éve küzdünk azért, hogy szabályozva legyen az otthonaszülésnél segédkezők jogi helyzete. Ez a mai napig nem történt meg. Kórházban, ha komplikáció történik, olyan elő nem fordulhat, hogy rendőr vigye el az orvost, majd azonnal, szakmai testület bírálata helyett bírósági eljárás kezdődjön.

Békés demonstrációt tartunk ma, október 6-án délután 16.30-tól a Nemzeti Erőforrás Minisztériuma, Egészségügyért Felelős Államtitkársága (volt Egészségügyi Minisztérium) előtt. (1051 Budapest, Arany János u. 6-8.)

Kérünk mindenkit, hogy segítsenek abban, hogy ez a felhívás minél több emberhez eljusson! Mindenféle eszközzel (levél, telefon, netes felületek) hirdessétek a mai demonstrációt. Legyünk nagyon-nagyon sokan! A vidékieket kérjük, hogy ha tudtok, gyertek Ti is, ha nem, rendezzettek helyi demonstrációkat. A gyülekezési törvény szerint 72 órát várunk kellene, ha bejelentenénk, de strasbourgi ítélet született arra, hogy ha olyan eset van, ami nem várhat, azonnal nem tiltott utcára menni. Nem cél haragot gerjeszteni, nem cél véresszájjal követelőzni. Célunk erőt demonstrálni. Jöjjenek a gyerekek, felnőttetek, nagymamák, barátok – ne csak otthonaszültek. Alapvető emberjogi kérdés, hogy mindenki ott szüljön, ahol akar. Jelenlétünkkel szeretnénk kifejezni együttérzésünket mind a tegnapi született kisbaba és családja felé, mind afelé a több ezer család felé, akiket kórházi szülés közben vagy következtében ért tragédia. És nem utolsósorban Geréb Ágnes felé, aki két évtizede küzd a szabályozásért és most ezért börtönben kell ülnie.

Aki ezzel egyetért, legyen ott ma délután!

Herner Dorka (bábák, dúlák, otthonaszülők és nem otthonaszülők nevében)

Ön lebonyolít egy telefont, majd értesíti a szerkesztőt, hogy írna a tüntetésről. „Kétezer maximum, képpel a belső hármásra – legkésőbb 19.30-ra várom – mondja a szerkesztő”.

Gondolja végig a feladatait, készítsen munkatervet! A lap jellege és a rendelkezésre álló információk alapján fogalmazza meg néhány sorban előzetes elképzelését a megírandó cikkről!

A felhívás illetve az alábbi – újságcikkekből származó – szövegrészletek és képek elemzése illetve az üggyel kapcsolatos további információk alapján ténylegesen írja is meg a cikk egy lehetséges változatát, válasszon képet az anyaghoz, szerkesszen címsort és képaláírást!

Szinte eltorlaszolta az Arany János utcát szerda délután az a több száz otthon szülést pártoló, akik a héten őrizetbe vett Geréb Ágnes szabadon engedését és az otthonszülés jogi szabályozását követelték az egészségügyi államtitkárságnál. A gyerekekkel érkező tüntetők a Gyorskocsi utcai fogda elé vonulásról végül letettek, de az egyik szervező szerint lesznek még demonstrációk, mert "most elégük lett".

1. ábra

"Engedjétek szabadon Geréb Ágnest" – emeli magasba házilag ragasztott tábláját egy harmincás apa az egészségügyért felelős államtitkárság épülete előtt. A mellére erősített kenguruban alszik tízhetes kislánya, akinek a születésénél a kedden őrizetbe vett, foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés vétségével gyanúsított Geréb segédkezett.

2. ábra

3. ábra

Táncsics kiszabadítására megyek. Ez járt a fejemben, mikor ballagtam az Egészségügyi Minisztérium felé, hogy Geréb Ági mellett protestáljunk. A 12 ponton gondolkodtam, amit lelkesen ki kéne kiabálni a világnak, hiszen ritkán szoktunk valaki rabosítása ellen fellépni, és persze ez is egy szabadságharc.

Meglepődtem. Erre nem számítottam, de miért is nem? Sosem voltam olyan tüntetésen, ahol ennyi gyerek vesz körül. Százan meg százan kicsik és nagyobbak szaladgáltak, nevetgéltek, nyafogtak, ahogy a gyerekek élnek. Élnek, nekik sikerült baj nélkül megszületni, és ez nem csak szerencse kérdése volt.

4. ábra

A felháborodott hívei által sebtiben összehívott szerdai tüntetésen húsz perccel a fél ötre meghirdetett kezdés előtt már gyűlik a tömeg a később szűknek bizonyuló járdán. A kengurus apáén kívül csak egyetlen másik transzparens készült ("Lehetőséget a háborítatlan szülésre" – felirattal).

A felhívást Geréb lánya tette közzé az interneten. A meghívó szerint "alapvető emberjogi kérdés, hogy mindenki ott szüljön, ahol akar". Az egyik szervező szerint Geréb lánya sírva érkezett a tüntetésre, mert nem tudott beszélni a fogdában az anyjával.

Rengetegen voltak, azt néztem, te jóisten, ennyi gyerek született már otthon, szinte egy egész falu. Jelenlétükkel bizonyították a módszer létjogosultságát. Geréb Ágnes fogvatartása fenyegető gesztus mindazoknak, akik szülnek és születnek. Nem kellene Geréb Ágnest kiengedni? És inkább biztonságos törvények között korrekten élni???

5. ábra

Geréb Ágnest szerdán vette őrizetbe a rendőrség, miután egy újszülöttet a mentőknek kellett újraéleszteniük a XII. kerületben lévő Napvilág Születésházban. Békés Bence, a demonstrációt szervező Napvilág Születésház szóvivője elmondta, 22 éve próbálja elérni Geréb Ágnes, hogy szabályozzák az otthonaszülést, és engedélyeket adjanak ki, de ez nem történik meg, "nem tudni miért", noha alapvető emberi jogi kérdés, hogy mindenki ott szüljön, ahol akar. A kórházakban évente több ezer esetben történik komplikáció, "képzeljük el", hogy ekkor a rendőrség minden esetben kivonul, lezárja a szülőszobát, nyolc órát helyszínel, kihallgatja és őrizetbe veszi a szaksegítséget. "Ez egy eszement történet" – fogalmazott a szóvivő.

6. ábra

A sarkon posztoló három rendőr hamar feladja, hogy megpróbálja a járdán tartani az embereket, az Arany János utcának ezt a szakaszát végül lezárják a forgalom elől a tüntetés idejére. Babakocsik, futkosó vagy almát rágcsáló gyerekek és szülők töltik meg zsúfolásig az épület előtti utcarészt, több százan vannak, egyes szervezők becslése szerint ezren is összejöhetnek.

Az budapesti Arany János utcába hívtak össze spontán tüntetést szerda délutánra az otthonaszülésnél segédkezők jogi helyzetének rendezése érdekében, Geréb Ágnes letartóztatása kapcsán. „Kórházban, ha komplikáció történik, olyan elő nem fordulhat, hogy rendőr vigye el az orvost, majd azonnal, szakmai testület bírálata helyett bírósági procedura kezdődjön” – indokolják a szervezők.

Munkaterv

Előzetes elképzelés a megírandó cikkről

Címsor; kép; képaláírás

MUNKANYAG

SZAKMAI INFORMÁCIÓTARTALOM

1. A bulvár (vagy tabloid) újságírás

A bulvár (a fogalom a francia körül, sétálóutca szóból ered, ahol a 19. század utolsó harmadában a napi eseményeket szenzációként tálaló lapokat harsány szóval árulták a rikkancsok) a mai szóhasználatban olyan médiaszöveget jelöl, amelyet

- tömeges fogyasztásra szának;
- értékesítését a médiapiac működési törvényszerűségei szabják meg;
- célja döntően a fogyasztók szórakoztatása;
- a téma érdekes vagy különös volta, a megfogalmazás egyszerűsítő, mindenki számára érthető és figyelemfelkeltő jellege határoz meg.

A bulvár hagyományosan az írott sajtó egy részét megjelölő fogalom, amely megkülönbözteti a szenzációra épülő, a „körutak népének ízléséhez igazodó”, a pletykáktól, pikáns titkoktól és álhírek közlésétől sem visszariadó napisajtót a minőségi és a szakosodott sajtótól. Ma már a médiaipar más ágazataiban piacra készülő, hasonló jellegzetességeket mutató médiaszövegeket is ezzel a kifejezéssel jelölik (pl. bulvárműsorok).

A bulvár akkor is szenzációt ad el, ha éppen nincs szenzációs esemény, amiről beszámolna. Ilyenkor maga konstruál szenzációt. A bulvár felerősíti a drámai konfliktust és a lehető legközelebből fogalmaz, és mindig személyekhez köti az adott témát. A bulvárban megjelenő szövegeknek egyszerre kell a közönséget izgatnia és megnyugtania, vagyis érdekesnek, izgalmasnak lennie miközben azt is tudatosítania kell a fogyasztóval, hogy a rendet biztosító apparátus a helyén van, személyes biztonságát nem fenyegeti veszély.

A bulvársajtó és a különösen a bulvárműsorok megítélése ellentmondásos. Míg a minőségi kultúra felől nézve a bulvár igen problematikus, hiszen tematikailag az emberek pletyka és szenzációéhségére, a kukkolásvágyra és a borzongásra épít, a magánéletet nem tiszteli és formai értelemben minimális innovációt mutat, harsány, nyelvileg sematikus és igénytelen –, más nézőpontból a bulvárnak nagyon fontos funkciója van a mai nyilvánosságban. (Ezért is kerüli sok szerző újabban a negatív asszociációt keltő kifejezést, és használja a semleges „tabloid” fogalmát, amely eredetileg a bulvárlapok kisméretű, könnyen olvasható formátumát jelölte a lepedőnyi méretű újságokkal szemben).

A bulvár mást mond, másról beszél, máshoz beszél, mint a hivatalos sajtó, amelyik felülnézetből, míg a bulvár alulnézetből fogalmazza, láttatja az eseményeket. „A bulvárban a társadalom bizalmatlansága fejeződik az elittel és a hivatalos tudósításokkal szemben, amely bagatellizálni próbálja a magánélet szerepét.

A nézők viszont éppen a magánembert keresik a hírességekben, mert azoknak a történeteinek keresztül próbálnak bekukkantani a kulisszák mögé. Így remélik megérteni az elit viselkedését, nem pedig a hivatalos–megtervezett nyilvános szerepléseik alapján” – mondja Császi Lajos médiakutató.

7. ábra A bulvárlapban hangot és nyilvánosságot kaphat számos olyan kérdés és szereplő, aki hagyományosan nem férhet a komoly, a „minőségi” nyilvánosságba.

A bulvárlap címlapja (a „cover”) mindig harsány, a nagy betűméretek, a fél kolumnás, vagyis az újságoldal felét kitöltő címszöveg–mező, a feltűnő színhasználat (pl. vörös–fekete) és a sokszínű tipográfia egyaránt a figyelemfelkeltés eszköze.

A terjedelem túlnyomó részét az ún. mínuszos vagy kishírek foglalják el, de a glossza, a tudósítás, az interjú vagy a kispublicisztika, a tárcsa, sőt – ritkábban – a riport sem idegen a bulvártól. A lényeg a rendkívül tömör és egyszerű megfogalmazás, a szórt olvasói figyelem hatékony megragadása. A bulvárlapban ezért különösen felértékelődik a kép és a képaláírás – a címnek, az alcímnek, a kép(ek)nek és a képaláírásnak mindent lényegeset el kell mondaniuk a közlésre szánt esetről.

A bulvárlapban a szerző másodlagos, gyakran a cikk alatt nem is olvasható az újságíró neve vagy csak monogram utal a szerző kilétére. A bulvárlapban tehát ismeretlen és elfogadhatatlan a szerzői ambíció, a személyes újságírói hang érvényesítése. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a bulvársajtónak ne lenne szüksége tapasztalt, másutt már bizonyított szakemberekre. A bulvár vagy tabloid újságírás rendkívül jól felkészült, professzionális szakembereket kíván, akik alkalmazkodnak a bulvár sajátos követelményeihez.

2. A bulvárosodás (vagy tabloidizáció)

Az elmúlt évtizedben a média minden szegmensében felerősödött a szórakoztató jelleg. A napilapok eladási/olvasottsági versenyében a Blikk és a Népszabadság helyet cserélt egymással, de hasonló tendencia jellemzi a hetilapok piacát is, ahol a bulvártémákra szakosodott újságok példányszáma rendre fölülmúlja a komoly–minőségi lapokét.

Azt a folyamatot, melynek során a „hagyományos minőségi újságok és közszolgálati hírszolgáltatók egyre több olyan elemet alkalmaznak, melyek eleinte csak a szenzációt hajszoló, félrevezető tartalmú újságokra voltak jellemzőek (színes képek, szenzáció, nagybetűs szalagcím, show-műsorok stb.) bulvárosodásnak vagy tabloidizációnak nevezzük” – magyarázza a fogalom jelentését Bajomi-Lázár Péter.

A tabloidizáció Magyarországon a kereskedelmi televíziózás megjelenésével és gyors elterjedésével kezdődött, 1997-ben. Az általuk napirendre tűzött témák határozzák meg az összes újság és rádióállomás mondanivalóját is. A kutatások azt igazolják, hogy a TV2 és az RTL csatornákon iparszerűen előállított celebek, sztárok, problémák, kérdések és válaszok határozzák meg a médiapiac többi szereplője számára is azok témaválasztási lehetőségét.

A kereskedelmi tévék valóság show-i, a párhuzamosan futó szappanoperák tucatjai, a kora délutáni talk show-k és az ezekkel összefonódó bulvársajtó, a színes sztori-magazinok uralta nyilvánosságban a politikai élet sem vonhatja ki magát az új narratívák hatásmechanizmusai alól. A politikai-hatalmi szféra is kitermeli a maga speciális – eladható személyiségre, s nem feltétlenül valós és hiteles teljesítményre épülő – szappanoperáit, valóság-show-ít. A bulvár alapközege a botrány, amely egyben biztosíték arra is, hogy a hatalom emberei ne hallgathassák el a visszaéléseket, törvénytelenégeket.

8. ábra A politikai kommunikátorok a bulvármédia gyakorlatából lesték el, s fejlesztették a professzionalizmus szintjére a napirenden maradás dramaturgiai fogásait

A tabloidizációval szemben felhozott sajtószakmai érvek azt kritizálják, hogy a tabloid média a félretájékoztatás melegágya, az olvasottságot generáló botrány kedvéért a politikai is folyamatos túlzásba esik, tovább élteti a médiában kerengő megalapozatlan híreket (hoax), illetve általában a nézettség fontosabb a tartalom minőségénél, egyszersmind a minőségi, árnyalt újságírás is egyre inkább belesodródik ebbe a folyamatba.

3. Az újságírói munka jogi, etikai szempontjai

A bulvársajtóban dolgozó újságíró gyakran kerül jogi és erkölcsi szempontból problematikus, kényes helyzetbe. Ezért röviden áttekintjük az újságírói munkát érintő legfontosabb jogi és erkölcsi normákat.

A demokratikus médiarendszerekben a médiainstanzok és munkatársaik működését részben formális eszközökkel (vagyis jogszabályokkal, törvényekkel, rendeletekkel valamint az azok betartatását felügyelő, és be nem tartását szankcionáló hivatalok működtetésével) szabályozzák, másrészt pedig nem formális eszközökkel. Az alapvető jogszabály maga az alkotmány, amely biztosítja az emberek számára a szabad véleménynyilvánításhoz és a közérdekű információhoz való szabad hozzáférés jogát, valamint a sajtó és a médiatörvény.

Informális eszközök is szabályozzák a nyilvánosság működését: ilyenek például a sajtókódexek, a szerkesztőségi alapelvek, a belső minőségi előírásokat, a szakmai elvárásokat meghatározó dokumentumok, de a külső szakmai és a civil nyomásgyakorlás is.

Az újságírói munka jogszerűségére, a normák betartására vonatkozóan a sajtó embereinek elsősorban az alábbi táblázatban összefoglalt elvárásoknak illetve tiltásoknak kell eleget tenniük:

a tájékoztatás pontossága
objektivitás, a valóság és a valótlan elkülönítése
ajándék elfogadásának tilalma
a magánélet megsértésének tilalma
véleménynyilvánítás és tényközlés szétválasztásának szükségessége
gyűlöletbeszéd, kirekesztés, diszkrimináció kerülése, tilalma
kisebbségek és hátrányos helyzetben lévők védelme
képi és verbális agresszió elkerülése, tilalma
információgyűjtés lehetőségeinek, módszereinek korlátozása
a megbízható információforrás védelme
az ártatlanság védelmének betartása
a mindenkori törvények szellemében történő munkavégzés

4. A szerkesztőségi munka alapjai

Mivel ebben a munkafüzetben feltételezzük a szerkesztőségi munka szakmai alapjainak ismeretét, csak címszavakban ismételjük át a legfontosabb tudnivalókat.

*9. ábra A hagyományos lapszerkesztőség felépítése: szövegszerkesztés, illusztrálás
laptervezés*

Az újságíró által megírt (adott esetben fényképpel és képaláírási javaslattal ellátott), címmel, alcímmel felszerelt cikket a lap karakterének megfelelően és a sajtótörvény előírására figyelve, a közölhetőség illetve a szakmai kritériumoknak való megfelelés szempontjából a szerkesztő(k), nyelvi szempontból (helyesírás, nyelvhelyesség) pedig a korrektor ellenőrzi. Az újságíróknak ismerniük kell a szabványos korrektúrajelzéseket.

A szöveg értelmi tagolását és vizuális megkomponálását szövegtervezésnek (design) nevezzük. A tördelés során biztosítani kell lap logikai tagolását, olvashatóságát, az áttekinthetőséget és ezek szakszerű kialakítását. Az olvasás balról jobbra, fentről lefele történik. Mivel az illusztráció megtöri ezt a rendet, ügyelni kell az olvasási folyamatra. Az olvasó mindig a közelebb eső szövegblokkot érzékeli, ott akarja folytatni az olvasást. A mai újságformátumok előnyben részesítik az azonos hosszúságú hasábokat, a sorok elhelyezési rendje inkább horizontális, mint vertikális, a szedéstükrök a könnyű olvashatóság biztosítása miatt egyre szélesebbek.

TANULÁSIRÁNYÍTÓ

Ahhoz, hogy az eseteírásban megjelölt feladatot elvégezze a tanuló, a következő lépésekre van szükség.

1. Értelmezze a feladatot!
2. Készítsen munkatervet!
3. Gyűjtsön Információkat, tájékozódjon!
4. Készüljön fel a terepmunkára, készítsen koncepcióvázlatot!
5. A megszerzett információk alapján készítse el a cikket!

A feladat értelmezése

„Kétezer maximum, képpel a belső hármásra, legkésőbb 19.30-ra várom” – válaszolta a szerkesztő arra a felvetésre, hogy az újságíró cikket írna a demonstrációról. De vajon a szerkesztőségi szlengben mit is mondott, milyen utasításokat adott ezzel az újságírónak a főnöke? Egyfelől megszabta a cikk terjedelmét: az eseményeket 2000 karakterben kell ezúttal megfogalmazni. Megszabta másfelől a cikk helyét a lapban: belső hármásra, vagyis a címlapot követő oldalpár jobb felére helyezve azt.

10. ábra Tördelési elrendezés egy bulvárlap belső oldalán. A piros és fekete sávok az adott cikkhez tartozó címeket, képaláírásokat és idézeteket, a kék sávok a képek helyét, a szürke felület a cikk szövegét, a barnásszürke sáv az egyéb fontos információkat tartalmazza

A lapokban az egyes oldalaknak szigorúan megszabott jellege van. A szerkesztő valójában azt is meghatározta, hogy az adott oldalon milyen szöveggörnyezetben jelenik majd meg a cikk, például lesz-e reklám alatta vagy mellette. Végül a leadási határidőt is megadta, ennek alapján az újságíró pontosan látja, mennyi ideje lesz az előzetes informálódásra, az eseményen való részvételre és a cikk megírására.

Ennek alapján már gyorsan el tudja készíteni munkatervét.

A munkaterv elkészítése

1 .feladat

Töltse ki az alábbi táblázat hiányzó celláit!

feladatok			határidő	megjegyzés
tájékozódás, információgyűjtés	az Információ forrása			
konceptió megfogalmazása			14.30–15.00	
személyi és technikai előkészületek a helyszíni anyaggyűjtéshez				
terepmunka			16.00–18.00	
háttéranyagok, információk, fotók előkészítése, rendszerezése			18.00–18.30	
cikkírás (illusztrációs anyagok kiválasztása, cím, alcím, képaláírás)				
javaslat leadása			19.30 –ig	
szerkesztői kérésére az esetleges korrekciók elvégzése				

Tájékozódás, információgyűjtés

Az újságíró – még mielőtt javaslatot tett volna a cikke a szerkesztőnek – telefonon tájékozódott arról, hogy valóban szerveződik-e a demonstráció, nehogy egy ál-információ alapján „induljon rá” a sztorira. Miután az információt ellenőrizte és a szerkesztői engedélyt megkapta, célszerű tájékozódnia a demonstráció körülményeivel, szervezőivel kapcsolatban, hogy a helyszínen gyorsan és hatékonyan dolgozhasson.

Előzetes koncepció, hipotézis megfogalmazása

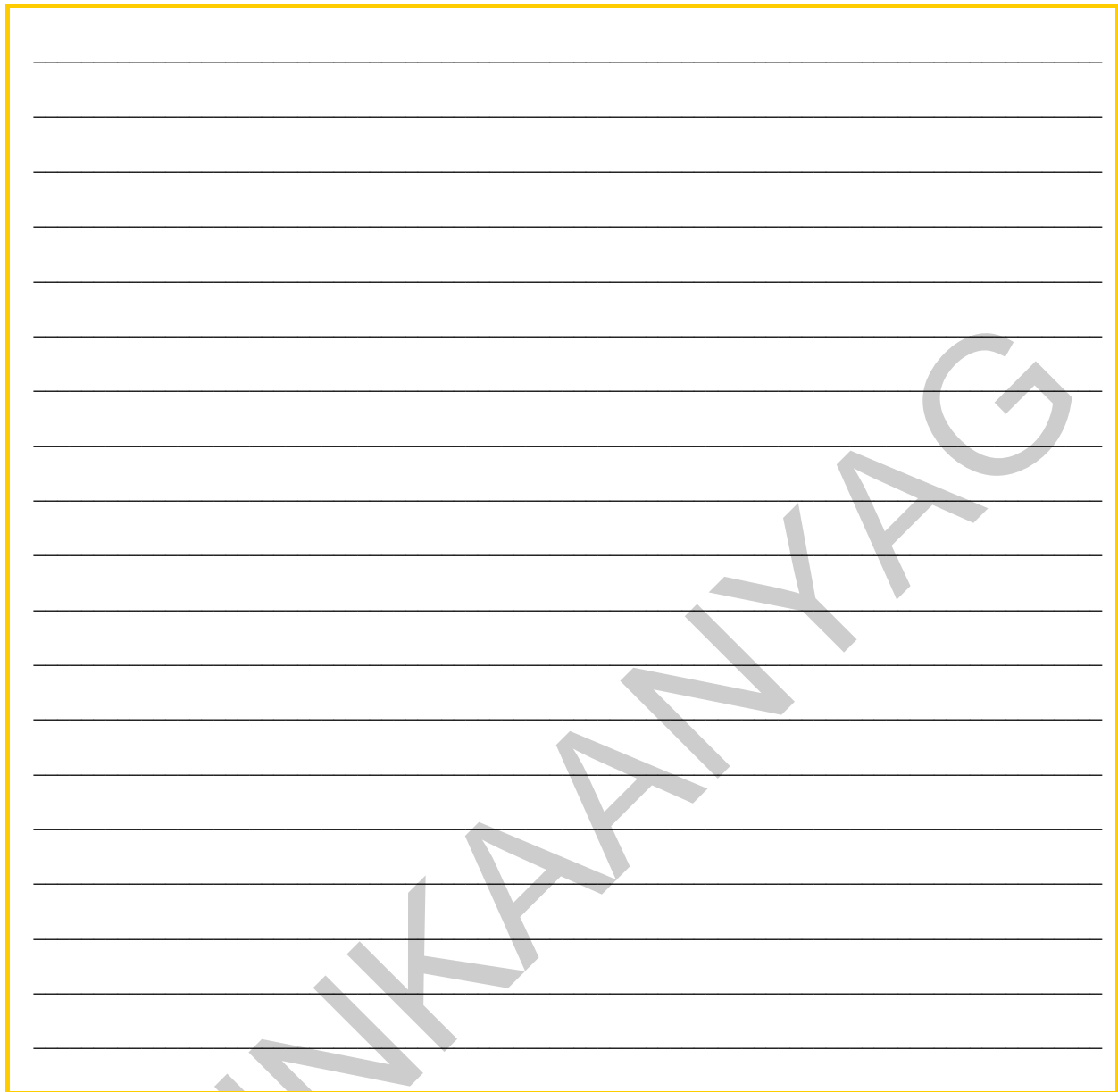
Az adott helyzetben, a terepmunka előtt az újságírónak többnyire meglehetősen kevés ideje van arra, hogy alaposan feltárja az esemény előzményeit, összegyűjtse a sztorival kapcsolatos anyagokat. Mivel a téma nagyon szerteágazó, hiszen a személyiségi jogokkal (az anyákéval, a magzatokéval), a szülések levezetésének törvényi szabályozásával, az orvosi gyakorlattal, a gyülekezési renddel, a rendőri – jogalkalmazási eljárással kapcsolatos kérdésekkel egyaránt összefügg, az újságírónak már előre és meglehetősen világosan kell látnia, milyen értelmezési keretben szeretné majd megragadni a demonstrációt, mint a publikumot érdeklő eseményt. Lássunk néhány – a bulvárlap számára esetleg érvényes és lehetséges – értelmezési keretet:

- hol húzhatóak meg a szolidaritás határai;
- hős, áldozat vagy bűnös-e az otthonszülés-mozgalom élharcosa;
- a demonstráció leírható-e a civilszféra hatalommal szembeni szabadságharcaként;
- van-e lehetőség az adott esetet beilleszteni valamely morális pánik-diskurzusba.

Az értelmezési keret kijelölése fontos, hiszen hatékony terepmunkát csak úgy tud végezni az újságíró, ha nem véletlenszerűen dönt a helyszínen arról, hogy kiket és miről kérdez.

2. feladat

Olvassa el a füzetben közölt szakmai információtartalom című összefoglalót! Dolgozza fel az anyagot, készítsen jegyzeteket a fontosabb megállapításokról – elsősorban azzal összefüggésben, hogy a cikk koncepciójához választott értelmezési keret mennyiben alkalmas a bulváros megfogalmazásra!

Felkészülés a terepmunkára

Noha az esetfelvetésben írt demonstrációra ténylegesen értelemszerűen nem mehet el a munkafüzetet használó újságíró-tanuló, azt mégis végig tudja gondolni, hogyan készülne fel az adott esetben a terepmunkára.

Mivel bulvárlapnál dolgozik, alapvető, hogy jó minőségű, figyelemfelkeltő és a lap tulajdonában lévő képanyaggal illusztrálhassa majd a cikket. Ezért lehetőleg célszerű a lap alkalmazásában álló fotóssal kimenni az eseményre. A fotóst be kell avatni az újságírói koncepcióba, különben esetleg éppen arról a személyről vagy helyzetről nem lesz kép, amire vagy akire a cikk írója fel akarja építeni az anyagot. Például, ha a Nemzeti Erőforrás Minisztériuma illetékesének véleménye fontos az újságíró számára, ha a drámai aspektus személyes megragadását a hivatalnok és a kommandósok által elővezetett Geréb Ágnes lánya, a felhívás szerzője között kialakuló szituációra építené, akkor az ezt szolgáló képanyagot is el kell készíteni. Ha a demonstráción résztvevők számossága, tömegessége (vagy éppen az ott lévő csoport elenyésző volta) a cikk alapállítását szolgáló elem, akkor a fotósnak olyan képeket kell elkészítenie, ami ezt az érzetet erősíti, hitelesíti az olvasó számára.

Amennyiben az újságíró riportot akar készíteni valamely hatóság, intézmény vagy éppen az ügy képviselőjével, az ahhoz szükséges engedélyt, hozzájárulást is be kell esetleg szereznie, mert a helyszínen erre már kevésbé lesz módja. (A sajtó vagy újságíró-igazolvány természetesen megkönnyíti a helyzetet, másfelől sokat segít a cikk megírásában az – idézhető – telefoninterjú is.)

11. ábra A telefoninterjú rendkívül elterjedt a mai újságírási gyakorlatban

A bulvársajtónál dolgozó újságíró rendszerint nem tudná használni a hosszabb interjúanyagokat, részben a cikkek terjedelme, részben azok hangvétele, stiláris konvenciói miatt, de a rendkívül rövidre szabott leadási határidők miatt sem. Ha diktafonnal venné fel a hanganyagot, még visszahallgatni is csak ritkán volna ideje. Ezért inkább gyors jegyzeteket készít, a markáns szófordulatokat, egy-egy rövid mondatban idézhető állításokat vagy az érintettek lelkiállapotát, helyzetét egyszerűen, érthetően és kifejezően bemutató kifakadásokat, kérdéseket rögzíti.

A cikk megírása

3. feladat

Nézze meg alaposan a demonstráción készített alábbi fényképet és olvassa el a melléklet szövegrészletet! Tegyük fel, hogy ön ezt a képet választotta cikke illusztrációjául, és ezt a szöveganyagot feltétlenül használni akarja az anyagban! Elemezze a fotót, melyen Schiffer András, az LMP frakcióvezetője is látható, majd annak alapján állapítsa meg egy-két mondatban, mi lehet a cikk koncepcionális alapvetése! Készítsen címet, alcímet és képaláírást a készülő cikkéhez!

12. ábra

– Alapvető emberjogi kérdés, hogy mindenki ott szüljön, ahol akar –

A kép rövid elemzése:

A cikk lehetséges alapvetése:

A cikk címe, alcíme

A bulvármédia a valóságban alig tudósított a munkafüzetben példaként idézett eseményről, miközben számos anyag jelent meg Geréb Ágnes előállításáról és különösen az előzetes letartóztatást elrendelő bírósági tárgyalásról. Vagyis a bulvársajtó kevésbé reagált a tiltakozó demonstrációra, ugyanakkor számos alkalommal és anyagban foglalkozott az ügygel: „Geréb Ágnes bilincsben!” – írta a Blikk, „A magyar hatóságok eljárását súlyosan elítélő hangvételű cikkben foglalkozik Geréb Ágnes ügyével a szombati The Guardian” – írta a Metropol, Geréb Ágnes bilincsben vezették a tárgyalásra – tudósított a Napi Ász. A szerkesztőségi döntések magyarázata egyszerű. A demonstráción *nem volt jelen* a történetben oly ellentmondásos szerepet játszó, a szakmai-és közvéleményt szélsőségesen megosztó „főszereplő”, Geréb Ágnes – így pedig az esemény nem látszott igazán alkalmasnak a bulváros tálalásra.

13. ábra Az őszi napsütésben sétáló anyák és a temérdek gyerek nem idézi fel a dráma képzetét – sem a haldokló csecsemő életéért küzdő orvosét, sem az otthonszülés jogáért küzdő, egész életét az ügyre feltevő, a súlyos bűnözőknek kijáró bilincset hordozó szülésznőét

A cikk megírása során tehát olyan nézőpontot, valamely szereplővel való erős azonosulást vagy elutasítást lehetővé tévő pozíciót kell a cikk írójának találnia és felvennie, amely érvényessé teszi a esemény bulvárlapban történő megjelenését.

ÖNELLENŐRZŐ FELADATOK

1. Válaszoljon szóban a következő kérdésekre!

1. Értelmezze a bulvár fogalmát történeti, majd a mai szóhasználat szerint!
2. Magyarázza, miért kell a bulvárnak egyszerre felizgatnia és megnyugtatnia a fogyasztót!
3. Vázolja röviden a bulvár és a minőségi (komoly) sajtó közötti lényegi különbségeket!
4. Mikor kaphat a kisember szalagcímet a bulvárból illetve mikor a sztár, a közismert celeb!
5. Jellemezze a bulvársajtó arculatát legalább három fontos formaképző jeggyel!
6. Fogalmazza meg röviden, mit nevezünk tabloidizációnak!
7. Ismertesse a tabloidizációt káros jelenséggént beállítók álláspontját, majd érveljen röviden a folyamat hasznossága mellett!
8. Soroljon fel legalább 3-3 olyan, a sajtómunka jogszerűségére illetve a normák betartására vonatkozó elvárást illetve tiltást, melyet munkája során figyelembe kell vennie az újságíróknak!

MEGOLDÁSOK

1. feladat

1.1. Történeti értelemben a körutak szenczázióéhes népének szánt olcsó pletykaújságot jelöl a fogalom, a mai szóhasználatban tömeges fogyasztásra szánt bármiféle olyan médiaszöveg, mely egyszerűen, mindenki számára érthetően, személyes hangon, de harsány, sztereotip és tiszteletlen módon fogalmaz, a kukkolás és borzongásvágyra épít miközben olyan témákat és karaktereket jelenít meg a széles nyilvánosság számára, melyek egy részét a komoly sajtó illetlennek vagy akár tabunak tekinti.

1.2. Mert ha a fogyasztó nem kap szenzációgyanús információt a megfelelő csomagolásban akkor nem dönt a lap (cikk, műsor) megvásárlása mellett és a média üzleti értelemben csődbe kerül, termelő tevékenysége haszontalanná válik. H ugyanakkor a botrány, dráma, katasztrófa – vagyis a megbomlott világ rendje akár morális akár más értelemben nem áll helyre vagy legalábbis nincs olyan intézmény, amely garantálja, hogy a személyes biztonságot mégsem fenyegeti veszély, úgy a befogadó veszélyérzete megnő, s már nem szórakoztatja, hanem irritálja a médiaszöveg.

1.3. A bulvár célja elsősorban szórakoztatás és az üzleti haszon, a komoly sajtó célja elsősorban a tájékoztatás (nevelés, a jelenségeket értelmezése). A bulvár drámai, szélsőséges, illetlen, a komoly sajtó távolságtartóbb, elemző, objektivitásra – vagy legalább annak látszata fenntartására – törekvő, nyelvileg pontosabb és korrektebb. A bulvár közel megy az eseményekhez és a történéseket dramatizálja és megszemélyesíti, a komoly sajtó nem konstruál minden eseményből történetet.

1.4. Amikor a kisemberrel valami extrém dolog történik, illetve amikor a sztár hétköznapi, nem a nyilvánosságnak szánt életébe leeshetünk bele.

1.5. Harsány, figyelemfelkeltő megjelenés – messziről is látható-olvasható címsorok, erős vizuális hatások, sok illusztráció, tipográfiai sokszínűség, a szerzőiség hiánya.

1.6. Azt a folyamatot, amelyben a minőségi-komoly újságírás, műsorszerkesztés egyre inkább él a bulvár tematikai és formai jegyeivel.

1.7. A szenzációelven működő tabloid média a félretájékoztatás melegágya, a nézettség a bulvárban fontosabb a tartalom minőségénél, a politika is a bulvár foglyává válik; másfelől a tabloid média által vezérelt – a komoly médiában elfogadottnál sokkal szélesebb nyilvánosságban – zajlik az a morális diskurzus, amely újra-és újragondoltatja a közösség tagjaival, hogy hol vannak a határok a megengedhető és a már megengedhetetlen között.

1.8. Az alábbiak: a tájékoztatás pontossága; az objektivitás, a valóság és a valótlan elkülönítése; véleménynyilvánítás és tényközlés szétválasztásának szükségessége, kisebbségek és hátrányos helyzetben lévők védelme; a megbízható információforrás védelme; az ártatlanság vélelmének betartása; a mindenkor törvények szellemében történő munkavégzés; – illetve az ajándék elfogadásának tilalma; a magánélet megsértésének tilalma; a gyűlöletbeszéd, kirekesztés, diszkrimináció kerülése, tilalma; a képi és verbális agresszió elkerülése, tilalma.

MUNKANYAG

IRODALOMJEGYZÉK

FELHASZNÁLT IRODALOM

Antal Zsolt: Tájékoztatás versus szórakoztatás; A bulvárműfaj helyzetével, fejlődésével kapcsolatos nemzetközi és hazai tapasztalatok

http://tulipan.vjrkft.hu/modul/mcs082_AntalZsolt.doc ((2010. 10. 24)

Hartai László – Muhi Kára: Mozgóképek és médiaismeret I–II, Korona Kiadó, Budapest, 2004

Császi Lajos: A média tabloidizációja és a nyilvánosság átalakulása, Politikatudományi szemle 2003/2, 157–172

Szécsi Gábor: Etika és politikai kommunikáció, Iskolakultúra, 2007/3, 142–148.

Zsolt Péter: Médiaháromszög (A modern tömegkommunikáció szerveződése) EU-SYNERGON, Vác, 2000

Gulyás Ágnes: A bulvárlapok a rendszerváltás utáni Magyarországon, Médiakutató 2000/1. szám

AJÁNLOTT IRODALOM

Fésüs Anna: A bulvárújságírás szabályai

<http://www.hullamvadasz.hu/index.php3?tanulmany=550&enciklopedia=1> (2010. 10. 24)

Bajomi-Lázár Péter: Az objektivitás-doktrina nyomában, Médiakutató, 2003/2, 13–29

Császi Lajos: A Mónika-show kulturális szociológiája, Médiakutató 2005/3, 21–35

A(z) 1556–06 modul 003–as szakmai tankönyvi tartalomeleme
felhasználható az alábbi szakképesítésekhez:

A szakképesítés OKJ azonosító száma:	A szakképesítés megnevezése
54 321 01 0100 52 02	Lapkiadói újságíró-szerkesztő munkatársa
54 321 01 0100 52 05	Újságíró II.
54 321 01 0010 54 03	Újságíró I.

A szakmai tankönyvi tartalomelem feldolgozásához ajánlott óraszám:
8 óra

MUNKANYAG

MUNKANYAG

A kiadvány az Új Magyarország Fejlesztési Terv
TÁMOP 2.2.1 08/1–2008–0002 „A képzés minőségének és tartalmának
fejlesztése” keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap
társfinanszírozásával valósul meg.

Kiadja a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet
1085 Budapest, Baross u. 52.

Telefon: (1) 210–1065, Fax: (1) 210–1063

Felelős kiadó:
Nagy László főigazgató